

Izgubljeni sin.

Spisal *Juraj Pangrac.*

(Dalje.)

IV.

am doli v slavonskih šumah je bil spoznal sosedov bolne Korenke sina Janka, klateža, potepuha, capina . . . ki je šel po svetu in ga je življenje ubilo . . . „Ti si Janko iz naše vasi, sin bolne sosede Lenke,“ mu je zabrusil v obraz, naravnost in odločno, tako da ni mogel nič tajiti Janko, s citrami pod pazduho. „Poznam te. Kaj delaš tukaj med nami? Ti si imovite Korenke sin, edinec, pa se klatiš tod kakor mi, ki nimamo doma in moramo s trebuhom za kruhom, da si z žulji na rokah in z roso na čelu služimo vsakdanji kruh. Ti si edinec, gospodar velikega imetja, pa se potepaš po svetu, mati ti pa umira doma . . .“

To je bilo prebridko očitiranje. Janko bi molčal in šel v druge kraje, a sosedov je omenjal mater, bolno mater doma. To ga je obdržalo. Poklical je tedaj sosedovega na stran in mu rekel: „Govori, prijatelj, kaj je z materjo?“

„Kaj je z materjo?“ In zvedel je Janko, da je mati bolna, silno bolna; da ne more spati po cele noči, da bljuje kri in da vedno izprašuje: „Ali že prihaja moj Janko?“ In ko ji odgovore, da še ne, se tolaži z mislijo: „Jutri pa pride, jutri pa pride prav gotovo, moj edinec, moj Janko, moj ljubljene . . .“

Klavrno in s povešeno glavo je hodil zdaj Janko okolo, s citrami pod pazduho, klavrno in s povešeno glavo in silno potr in žalosten. Vse se mu je treslo v notranjosti. Od same žalosti ne ve, kaj bi storil. Zmisliti se ni smel na svojo ljubo mater, ki je priklenjena doma na bolniško posteljo, on, nje edinec pa tava po svetu kakor izgubljeni sin. Leže pod gosto bukev in si zakrije obraz, a misli na svojo ljubo mater se ne more iznebiti. Vsa preteklost mu stopi pred oči. Kako je mati skrbela zanj in še zdaj skrbi. Z vso ljubeznijo ga je negovala od rosne mladosti in ljubila z vso materinsko ljubeznijo. Vsako željo njegovega srca mu je izpolnila. Ob neznatni bolezni je klicala najboljše zdravnike iz mesta in prečula po cele noči ob njegovi postelji, da je sirota naposled še sama zbolela. Dala ga je v šolo. Prva je bila na nogah, in zadnja je legla k počitku in delala je krvavo in se pekla pod vročimi solničnimi žarki, samo da bi ne trpelo posestvo, ko je šolala njega, nehvaležneža. Od ust si je pritrgovala, in njene trudne roke so delale po cele noči, samo da bi njega spravila k belemu kruhu, samo da bi njemu pripravila udobno, brezskrbno življenje z vsemi ugodnostmi . . . A z enim udarcem je pobil in strl materino srce in vse upe in nade njene: obesil je šolo na kol in šel po svetu . . . Mati mu je morala dati še denarja, da je mogel po svetu, ter mu kupila citre, ki jih je vzela s seboj v svet . . . In še zdaj ga ni nehala ljubiti, njega,

klateža, capina . . . Bolno je njeno telo in bolna njena duša zaradi njega, a vendar še vedno kliče njeno srce: „Jutri pride, jutri, moj edinec moj ljubljenec . . .“ Zazdelo se je Janku, kakor da sliši glas materinega srca, ki ga kliče nazaj v domovino, na njeno srce: „Sin pridi že skoro! Moj edinec, moj Janko, pridi, pridi in ogrej se na materinem srcu! Moj Janko, moj ljubljenec, pridi že skoro . . .“

Začel je jokati Janko pod košato bukvijo kot otrok. Z vso težo je leglo v njegovo dušo spoznanje, da ni vreden materinih dobrot, materine nepopisne ljubezni, on, nehvaležnež, klatež, capin . . . Saj ve, da ji je storil veliko krivico, ki se ne da povedati, ki se ne da popraviti. On ve, da ji je toliko dolžan, da pa ne bo mogel nikoli povrniti dobrot predobrega materinega srca, oh, nikoli, nikoli . . . „O, Bog, ko bi vsaj nikdar ne bil žalil srca svoje matere!“

Šel je po svetu s citrami pod pazduho, z materinimi denarji v žepu in z velikimi nadami v srcu. „Popeljem se onkraj morja, ondi je denarja na mernike. Onkraj morja, v novi domovini, si prislužim te denarje, in potem pride mati za menoj in teta Maruša, ali pa se popeljem v zlati kočiji v rojstno vas k materi, k teti Maruši. In vaščanje se mi bodo odkrivali, pred bogatim Američanom, in več ne bodo stiskali glav in kazali s prstom nanj: „Lejte, izprijeni študent gre po cesti, za hišnim voglom se je skrtil, sram ga je . . .“ Odkrivali se mi bodo, in mati me objame z radostjo v srcu, in teta Maruša mi poda veselo roko. In pozabljeno bo vse, kar je bilo . . .“

Tako je mislil in sanjal Janko, edinec, in šel po svetu, s citrami pod pazduho in z materinimi denarji v žepu. A preden se je prav zavedel, že mu je zmanjkalo denarja, že so ga popustili prijatelji, ki so mu pomagali poganjati materin denar. Ostal je sam, brez prijateljev, brez denarja, s citrami pod pazduho . . . Prodal je uro, in zašel k morju — na Ameriko, na zlato Ameriko — novo domovino — ni mogel več misliti. „Tukaj ob morju si prislužim denarja, za prijatelje ne maram več, in potem hajdi v Ameriko, v zlato Ameriko! In ko ondi obogatim, se popeljem v zlati kočiji domov. In odkrivali se mi bodo — pred bogatim Američanom. In mati prihiti z odprtimi rokami naproti, in teta Maruša bo jokala, ko me zagleda bogatega Američana, in vse bo dobro . . .“

Ob morju je citral, drugega ni znal, in ljudje so ga odganjali z lepimi besedami, z malimi darovi, njega edinca, imovite vdove Lenke sina . . . Šel je dalje, obleka se mu je gulila, trgala, črevlji trgali, čisto razcveteli . . . Citral je, da bi si prislužil za kruh, a nihče ni maral poslušati capina in njegovih citer . . . Šel je še dalje, zašel k delavcem v slavonske šume. In tam ga je spoznal sosedov, ko ga je življenje že ubilo: klateža, capina . . .

Jokal je Janko kot otrok pod košato bukvijo; zakaj oči so se mu odprle, in zagledal je samega sebe, prosečega ob poti, s citrami pod pazduho, klateža, capina . . . In bridko kesanje je napolnilo njegovo dušo. „Omagal sem na poti, v Ameriko ne morem, v zlati kočiji se ne popeljem domov, sosedu se ne bodo odkrivali pred bogatim Američanom . . .“ (Konec.)